

Wij in de Wijk 3

Werken aan sociale samenhang in buurten en wijken

Woord vooraf

Inleiding

Colofon

Woord vooraf

Hoe bereik je dat in wijken, buurten en streken mensen prettig samenleven en naar elkaar omkijken, ook naar medebewoners in een kwetsbare positie?

In het project Wij in de Wijk zoekt Movisie naar antwoorden op deze vraag. Onlangs publiceerden we een derde casusbundel, Wij in de Wijk 3, met een beschrijving van negen initiatieven, overal in het land.

Nadruk op bonding

In de vorige twee bundels Wij in de Wijk 1 en 2 zetten we bridging sociaal kapitaal centraal: het slaan van bruggen naar andere groepen en individuen. Dit jaar focusten we ons met Wij in de Wijk 3 op initiatieven die zijn gericht op bonding: het samenbinden van mensen die zich in elkaar herkennen of een bepaald belang delen. De reden is dat wij in ons project Wij in de Wijk steeds vaker de positieve kanten van bonding ontdekten. Waar mensen elkaar kunnen opzoeken op basis van wat ze bindt, wordt het contact makkelijker, is er sneller begrip en herkenning. De beschutting van de eigen, herkenbare groep is voor menigeen zelfs noodzaak om staande te blijven. En het blijkt voor velen een basis voor persoonlijke groei en ontwikkeling, waardoor men beter zijn plek weet te vinden in buurt en wijk én overbruggende contacten met anderen

kan maken. Anders gezegd: bonding is in veel gevallen zelfs een voorwaarde om te komen tot bridging, het slaan van bruggen naar andere groepen en individuen.

Aparte hoofdstukken

Naast de verzamelbundel Wij in de Wijk 3, met negen casussen, een inleiding en een reflectie, brengen we de casussen deze keer ook als losse hoofdstukken uit. Hiermee beantwoorden we aan de vraag die betrokkenen van enkele initiatieven ons hebben gesteld. Bovendien hopen we met een gerichte verspreiding in gemeente en regio waar ze worden uitgevoerd, extra aandacht te genereren voor deze waardevolle en leerzame initiatieven. Het voorliggende hoofdstuk beschrijft De Oude Bieb in de Groningse wijk Lewenborg.

In 2022 trekken we opnieuw het land in, op zoek naar initiatieven die linksom of rechtsom bijdragen aan het versterken van de sociale cohesie in buurten en wijken. Het resultaat zullen we opnieuw samenbrengen in een bundel, waarmee we ons project Wij in de Wijk afsluiten.

Judith Jansen, projectleider van Wij in de Wijk

Woord vooraf ►

Inleiding ►

Colofon ►

Inleiding

Over het belang van zelforganisatie

Het afgelopen jaar zijn we in het kader van het meerjarige programma Wij in de Wijk voor de derde keer met ons Movisie-team door Nederland gereisd en hebben we opnieuw initiatieven bezocht en beschreven waarin mensen zich met elkaar verbinden. Heel uiteenlopende mensen en situaties zijn we weer tegengekomen.

Terwijl we de verschillende plekken bezochten, werden we door een aantal rapporten van adviesraden gesterkt in de overtuiging dat plekken van verbinding ertoe doen. Onlangs publiceerde de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) de studie *Ruimte maken voor ontmoeting* (2021), terwijl de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) een jaar eerder het advies uitbracht *Toegang tot de stad*, waarin ze publieke voorzieningen 'de sleutel' noemden voor goed functioneren in een stedelijke omgeving. In hetzelfde jaar publiceerde de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) haar beleidsadvies *Samenleven in verscheidenheid. Beleid voor de migratiesamenleving* (2020), waarin opnieuw werd gewezen op het grote belang van een publieke sociale infrastructuur die mensen de kans geeft elkaar te ontmoeten.

Maar ontmoeten was dit jaar net als vorig jaar geen vanzelfsprekendheid. De COVID-19-pandemie legde beperkingen op aan onze fysieke contacten met anderen, hoe vluchtig die soms ook zijn. Gelukkig ontdekten we de mogelijkheden van buitenruimten. Het bankje werd opeens een centraal ontmoetingspunt. Inmiddels lijkt

de anderhalvemetersamenleving naar de achtergrond te verdwijnen en mogen er weer handen worden geschud. Tot opluchting van velen die afhankelijk waren van het buurthuis, de sportkantine of het zaaltje bij de kerk voor hun contacten.

De coronamaatregelen om het virus in te dammen zorgden niet alleen voor fysieke scheidingen, maar legden ook scheidslijnen bloot tussen groepen voor- en tegenstanders van vaccinatie. We werden ons binnen Movisie bewust van scheidslijnen tussen groepen die zich niet of maar moeizaam met elkaar laten verbinden. We hoorden vorig jaar in de leersessies met actieve inwoners, sociaal professionals, gemeentelijke beleidsmakers en experts dat er veel lokaal ongemak is over groepen die zich afschotten in een wijk en dat 'inclusie' het nieuwe adagium is binnen gemeenten. Er is angst voor polarisatie en terugtrekgedrag. Inclusie - leerden we - drukt het ideaal uit dat iedereen voor iedereen moet openstaan en in principe bereid moet zijn zich met anderen te verbinden. Aan het einde van deze derde reeks Wij in de Wijk-casussen concluderen we dat deze invulling van inclusie niet aansluit bij de alledaagse realiteit van het samenleven in wijken en dorpen.

De realiteit van alledag is dat gelijkgestemden of groepen die op elkaar lijken of iets delen zich graag met elkaar omringen. Die behoefte lijkt in tijden van superdiversiteit, globalisering en technologisering eerder versterkt dan afgezwakt te worden. In

Woord vooraf

Inleiding

Colofon

een complexe en voor velen onzekere wereld zoek je steun bij mensen die tot op zekere hoogte op jou lijken en waar je je veilig en vertrouwd bij voelt. Anders gezegd: in de casussen van onze derde reis staat de meerwaarde van 'bonding' centraal. Reis in deze derde bundeling met ons mee naar Groningen, Ede, Oss, Cranendonck, Delfgauw, Wageningen, Utrecht Zuilen, Den Haag en online ontmoetingsplek HolyBe.

We berichten over initiatieven die juist bijdragen aan een inclusieve wijk door een plek te bieden aan (kwetsbare) inwoners die op elkaar lijken. Het is iets diepmenselijks om gelijken op te zoeken, zoals stadssocioloog Beate Volker zegt. Het Engelse spreekwoord 'birds of a feather flock together' drukt dat mooi uit. Met name kwetsbare inwonersgroepen hebben deze plekken nodig waar ze veiligheid en herkenning ervaren in een omgeving die hen vaak stigmatiseert. Zonder deze plekken lopen zij mensen met soortgelijke kenmerken of achtergrond niet tegen het lijf, waardoor iets noodzakelijks als een 'thuis' waar je saamhorigheid ervaart buiten bereik is. Een inzicht dat we ook al opdeden bij eerdere casusbundels, maar waar we nu voluit de spotlight op zetten in een tijd van een groeiende kloof tussen kansarme en kansrijke wijken. Iets waar 15 burgemeesters van grote steden recent aandacht voor vroegen in hun manifest [Dicht de kloof](#). Wil een gemeente inclusieve wijken realiseren, dan betekent dat over de schroom of angst heenstappen om niet iedereen tegelijk te bedienen bij één activiteit. Zonder daarbij uit het oog te verliezen dat sommige groepen zich ook ten koste van elkaar kunnen verbinden.

We staan daarbij ook stil bij het aanwezige bridging en linking sociaal kapitaal, omdat de mensen die op deze plekken onder elkaar willen zijn vaak niet hun deuren sluiten voor de buitenwereld. We zagen dat juist een sterke thuisbasis leidt tot open deuren en daarmee tot meer empowermentkansen. Mensen pendelen dan

tussen gelijkgestemden en anderen en instanties, tussen vertrouwd en nieuw, maar het begint bij mensen die op je lijken.

Soms is leeftijd de verbindende achtergrond of een land van herkomst, zoals in het geval van stichting Asha dat zich richt op Hindoestaanse ouderen (Utrecht Zuilen) of POLKA, een plek van saamhorigheid voor Poolse vrouwen in het Haagse stadsdeel Segbroek. Soms zijn het simpelweg de buurtgrenzen die mensen binnen- en uitsluiten. KenHem Communities in Ede en Buurtpreventieteam Cranendonck zijn daar voorbeelden van. Of is het de dreiging van wegvallend woongenot dat buurtbewoners aaneensmeedt, zoals in het geval van Tegenwind Stijbeemden in Oss. In het geval van duurzaam wooncomplex Het Carré in Delfgauw is een ecologische spirituele levenshouding een verbindende factor, zoals dat ook voor een belangrijk deel het geval is bij Thuis Wageningen. Online platform HolyBe biedt een warme emancipatie plek voor christelijke LHBTI-jongeren. Ook huisregels van een buurthuis kunnen bepaalde groepen insluiten (en uitsluiten). Voor bezoekers van De Oude Bieb in Groningen is de koffie en thee gratis. Het zorgt ervoor dat de drempel laag is voor mensen met een kleine beurs. Die groep tref je daar dan ook in meerderheid aan.

We ontdekten kortweg gezegd in deze derde ronde van Wij in de Wijk het belang van zelforganisatie als belangrijke bouwsteen van een lokaal inclusief beleid. Met de inkijkjes in de 9 wijkinitiatieven en de bijbehorende overkoepelende inzichten hopen we actieve inwoners, sociaal professionals en gemeentelijke beleidsmakers te inspireren om niet te streven naar inclusieve activiteiten, maar naar inclusieve wijken.

Woord vooraf

Inleiding

Colofon

De Oude Bieb in de Groningse wijk Lewenborg

Het belang van je welkom voelen en 'tot morgen!' horen

Auteurs: Lou Repetur, Nicole Doornink

Woord vooraf ►

Inleiding ►

Colofon ►

HET BELANG VAN JE WELKOM VOELEN EN 'TOT MORGEN!' HOREN

Lewenborg, wijk in Groningen

HET INITIATIEF IN KORT BESTEK

Deelnemers/ betrokkenen	Binnen De Oude Bieb zijn momenteel 38 vrijwilligers actief en twee betaalde coördinatoren. Gemiddeld zijn er 30 bezoekers/contacten per dag.
Context van het initiatief: de wijk Lewenborg	<ul style="list-style-type: none">• Lewenborg heeft iets meer dan 8.900 inwoners (2020^{1,2}), waarvan +/- 6.600 met een Nederlandse achtergrond, 900 met een Westerse en 1.400 met een niet-Westerse achtergrond.³• Relatief veel kinderen/jongeren tot 17 jaar en ouderen in de leeftijd van 65 t/m 79 jaar t.o.v. het gemiddelde van de gemeente Groningen.⁴• Relatief veel 65+ eenpersoonshuishoudens en eenouderhuishoudens t.o.v. het gemeentelijk gemiddelde.^(ibid)• Relatief veel minimahuishoudens en personen die behoren tot de minima, relatief veel niet-werkende werkzoekenden en relatief veel bewoners hebben moeite met rondkomen t.o.v. gemiddelde gemeente Groningen.⁵• Eenzaamheid (2016): 45% is wel eens eenzaam, 10% is ernstig eenzaam (gemiddelden gemeente Groningen ook 45% resp. 10%).^{6,7}• Gelukkig of tevreden voelen (2018): 75% voelt zich gelukkig (gemeentelijk gemiddelde: 76%) en 85% is tevreden met het leven (gemeentelijk gemiddeld: 84%).^(ibid)

- 1 Gemeente Groningen, z.j. In: Gemeente Groningen & OIS Groningen. (z.j.). Gronometer Gemeente Groningen: Bevolking 2020 - Buurten. Geraadpleegd in maart 2021 van groningen.buurtmonitor.nl
- 2 CBS. (2020). Kerncijfers wijken en buurten 2020. Geraadpleegd in maart 2021 van www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2020/29/kerncijfers-wijken-en-buurten-2020.
- 3 Gemeente Groningen en OIS Groningen. (2020). Geraadpleegd in maart 2021 van groningen.buurtmonitor.nl/. Conform Basisregistratie Personen.
- 4 Basisregistratie Personen. (2016). Geraadpleegd maart 2021 van basismonitor-groningen.nl/kompasvangroningen/.
- 5 Gemeente Groningen. (2018). Geraadpleegd maart 2021 van basismonitor-groningen.nl/kompasvangroningen/.
- 6 RIVM. (2016). Gezondheid per buurt, wijk, gemeente. Geraadpleegd maart 2021 van www.rivm.nl/media/smap/index.html.
- 7 Procee, M. (2020). Lewenborg in cijfers. Gemeente Groningen, ongepubliceerd.

Woord vooraf ►

Inleiding ►

Colofon ►

De Oude Bieb is een sociale huiskamer met een in pandige kringloopwinkel. Een ontmoetingsplek waar het bruist van activiteiten georganiseerd door en voor wijkbewoners die het financieel niet breed hebben. De huiskamer bevindt zich in Lewenborg, een groene wijk met veel pleintjes in het oosten van de stad Groningen. Lewenborg bestaat dit jaar precies 50 jaar. Relatief veel wijkbewoners moeten langdurig met weinig geld rondkomen. Activiteiten of uitjes buitenshuis zijn al snel te duur. De Oude Bieb biedt een plek waar ze zich thuis voelen en waar geld geen rol speelt. Alle activiteiten zijn gratis. Ook de koffie en thee aan de centrale koffietafel: de plek om ervaringen uit te wisselen, waar wordt gelachen en ideeën voor activiteiten spontaan ontstaan. Veel vrijwilligers en coördinatoren van De Oude Bieb weten uit eigen ervaring dat erbij horen niet voor iedereen vanzelfsprekend is en dat twee kleine woorden als 'tot morgen' een groot verschil kunnen maken. Dat schept een band.

De uitdaging

Een eigen, veilige plek

'In Lewenborg is het fijn wonen, vinden bewoners', vertelt Minetta Koorstra, gebiedsmanager bij de gemeente Groningen. Velen wonen er vanaf het begin. Bewoners waarderen het vele groen, er zijn voldoende voorzieningen en speelgelegenheden voor kinderen. 85% van de wijkbewoners geeft aan tevreden te zijn met hun leven. 'Maar Lewenborg is ook een wijk met relatief veel mensen die geen werk hebben en die weinig te besteden hebben. Ook krijgen we signalen over eenzaamheid', vult Els Bruinewoud, sociaal gebiedsontwikkelaar van de gemeente Groningen, aan.

In 2013 vroeg de gemeente Groningen zich af wat er voor mensen met weinig geld nog in de stad ontbrak. Op initiatief van de gemeente ging een initiatiefgroep – allemaal Groningers die zelf al langer met weinig geld moesten rondkomen – op onderzoek uit om een breed gedragen antwoord op die vraag te vinden. De groep interviewde mensen bij voedselbanken, in het eigen netwerk, op straat. Eén van hen was Daan Wiers, vrijwilliger en een van de initiatiefnemers van De Oude Bieb. 'Er bleek behoefte aan een eigen ontmoetingsplek. Een veilige plek, waar mensen die weinig te besteden hebben samen kunnen zijn en ervaringen

kunnen delen, zonder dat iemand denkt: *wat een armoede*. 'Zo'n plek ontbrak nog in de wijk. Wel heb je wijkcentrum Het Dok, maar daar wordt – ook voor een kop koffie – een financiële bijdrage gevraagd.'

Verder bleek er behoefte te zijn aan activiteiten en mogelijkheden om jezelf te ontwikkelen. Wiers: 'Als je langere tijd weinig geld hebt, komt je psychosociale ontwikkeling onder druk te staan. Veel cursussen of activiteiten kosten geld. Dat weerhoudt veel mensen ervan om deel te nemen, net als schaamte overigens.'

Met steun van de gemeente en welzijnsorganisatie WIJ Groningen vond de initiatiefgroep in 2014 een antikraakpand in de wijk Lewenborg, dat werd omgeturnd tot ontmoetingsplek voor mensen met een smalle beurs. Voorheen zat in het pand een bibliotheek: vandaar de naam 'De Oude Bieb'. Er zijn nu 38 vrijwilligers actief. De Oude Bieb is inmiddels een zelfstandige stichting.'

De gemeente geeft vrijwilligers en betrokken wijkbewoners binnen De Oude Bieb ruimte en vertrouwen om in te spelen op de behoefte van bezoekers. 'Van, voor en door wijkbewoners, was meteen het idee', zegt Jelly Bruining, beleidsmedewerker DMO van de gemeente Groningen. 'Je hoeft geen gesprek te hebben over te

Woord vooraf

Inleiding

Colofon

behalen doelen, want zij weten veel beter dan wij wat belangrijk is voor henzelf en de wijk.'

Fen Strating, algemeen coördinator van De Oude Bieb valt haar bij: 'De gemeente legt geen blauwdruk neer. Wij voeren werkzaamheden naar eigen inzicht uit en spelen in op wensen en behoeften van bewoners en vrijwilligers. Gaandeweg leren we wat wel of niet werkt. Dat is inspirerend en motiverend'. Het wederzijdse vertrouwen is merkbaar in alle lagen, zeggen betrokkenen: vrijwilligers, bezoekers, stichtingsbestuur, wijkprofessionals én gemeente.

Het initiatief

Sterker worden

De Oude Bieb wil in Lewenborg het isolement als gevolg van financiële of sociale armoede doorbreken en een veilige plek bieden aan bezoekers en vrijwilligers, zodat zij elkaar kunnen steunen en zich kunnen ontwikkelen⁸. Het initiatief richt zich met name op wijkbewoners met een kleine beurs en een klein netwerk⁹, die in de samenleving en andere wijkcentra weinig ruimte voelen om mee te doen. Er komen overwegend autochtone volwassenen van 50 jaar en ouder. De Oude Bieb biedt hen een ontmoetingsplek, gratis activiteiten en ontwikkelmogelijkheden.

Iedereen is welkom, er gelden wel regels vanuit gedeelde normen en waarden. Zo wordt van iedereen verwacht om respect te hebben voor elkaar, anderen in hun waarde te laten en begrip voor elkaar te hebben of te ontwikkelen.

⁸ Stichting De Oude Bieb Lewenborg. (z.j.). Stichting. Geraadpleegd maart 2021 van deoudebieblewenborg.nl/stichting.

⁹ Stichting De Oude Bieb Lewenborg. (2020). Algemeen jaarverslag 2019 De Oude Bieb. Groningen: Stichting De Oude Bieb Lewenborg.

Om ervoor te zorgen dat bezoekers en vrijwilligers zich veilig voelen, zijn de regels dat er niet negatief over elkaar wordt gepraat en dat ruzies worden uitgepraat, zo nodig met hulp. Er wordt Nederlands gepraat en er worden geen activiteiten voor subgroepen georganiseerd waarbij anderen niet welkom zijn.

Gratis

Vrijwilligers, 'gastvrouwen' en 'gastheren' heten bezoekers welkom en nodigen hen uit voor gratis koffie en thee aan de centrale koffietafel. Vóór coronatijd kon je ook gratis eten. Daarbij waren vaak meer dan vijftig mensen aanwezig: bezoekers, vrijwilligers, maar ook mensen van bijvoorbeeld welzijnsorganisatie WIJ Groningen.

De hele wijk draagt bij aan De Oude Bieb. De bakker stelt gratis onverkochte broden beschikbaar. In de kringloopwinkel worden spullen van wijkbewoners verkocht. Uit die omzet worden gratis activiteiten gefinancierd, zoals een handwerkclub met gratis materialen.

De gemeente subsidieert de huisvesting en het salaris van de algemeen coördinator. En voor het starten van nieuwe activiteiten wordt een beroep gedaan op fondsen.

Ontwikkeling

Zelfontplooiing van bezoekers en vrijwilligers staat centraal.

Gebrek aan financiële middelen mag dat niet in de weg staan.

De Oude Bieb wil 'bewoners van Lewenborg steunen om zichzelf gelukkig te maken'.

Woord vooraf

Inleiding

Colofon

Een voorbeeld van een ontwikkeltraject voor vrijwilligers is 'Iedereen doet mee', een project dat gefinancierd wordt door VSBfonds en het Oranje Fonds. Het is bedoeld om de eigen kracht, talenten en vaardigheden van vrijwilligers te ontwikkelen en versterken. Zij leren hoe je omgaat met grenzen, hoe je mensen kunt aanspreken op hun gedrag en hoe je je zelfvertrouwen kunt vergroten. Opgedane kennis dragen ze over aan andere vrijwilligers en bezoekers. 'Bezoekers zien hen sterker worden. Dat motiveert om ook zelf aan hun ontwikkeling te werken', merkt Petra Derogee, de projectcoördinator. Ooit startte Derogee zelf als vrijwilliger bij De Oude Bieb. Ze werd er gestimuleerd een mbo-opleiding te volgen en daarna werd ze er aangenomen als projectcoördinator.

Erbij mogen horen zonder tegenprestatie

Aan de koffietafel, tijdens maaltijden en activiteiten ontmoeten bezoekers elkaar. Maar voor 'bonding' is meer nodig: bijvoorbeeld (h)erkenning van de situatie waar iemand zich in bevindt.

De vrijwilligers hebben een grote rol in de totstandkoming van onderlinge verbinding. Zij bieden een luisterend oor, nodigen bezoekers uit om hun verhaal te delen en geven het gevoel dat je goed bent zoals je bent. Ze hopen oprecht dat je weer terugkomt. Vaak klinkt dan ook: 'Tot morgen!' Dat maakt dat bezoekers terug blijven komen, elkaar zo steeds beter leren kennen en in een vertrouwde omgeving ontwikkelstappen durven zetten. Een van de bezoekers zegt het zo: 'Ik heb mezelf hier gevonden, heb meer sociale contacten en meer zelfvertrouwen gekregen. Hier kan ik mensen vertrouwen die geen familie van me zijn.'

Patrick Eijndhoven, opbouwwerker bij welzijnsorganisatie WIJ Groningen, merkt dat vrijwilligers echt investeren in relaties met bezoekers. 'Komt iemand niet meer? Dan bellen ze op en laten merken dat ze het leuk vinden als je weer komt.' Bruining noemt dat vrouwen als Petra, Daan en Fen betrokken, warm, vrolijk en

respectvol zijn. 'Dat maakt mensen blij en geeft ze het gevoel erbij te (willen) horen.'

Bezoekers van de koffietafel worden vaak na verloop van tijd uitgenodigd om vrijwillig gastvrouw of gastheer te worden en zo uitgedaagd tot het maken van nieuwe contacten. Maar vrijwilliger worden is niet verplicht. Je kunt ook binnenkomen voor een kop koffie en verder niets. Voor sommigen is dat al een grote stap. Dat er geen tegenprestatie nodig is, verlaagt de drempel en scheidt vertrouwen.

Veiligheid

Veiligheid is belangrijk in De Oude Bieb, want het is een voorwaarde om je met anderen te kunnen verbinden. Dat geldt te meer omdat veel bezoekers en vrijwilligers onveilige situaties hebben meegemaakt. Algemene stelregel is: je mag je zijn wie je bent, mits je anderen niet schaadt. Dit uitgangspunt wordt regelmatig besproken door bezoekers en vrijwilligers. Het is de basis van regels die zij samen hebben opgesteld. De vrijwilligers bevorderen een goede sfeer en helpen voorkomen dat er geroddeld wordt. Derogee: 'Ze worden getraind in hoe je erover in gesprek gaat en ze *doen* het ook.' Een bezoeker beaamt: 'Ik kan helemaal mezelf zijn. Er zijn maar weinig plekken waar je dat kunt. Daardoor voel ik me gelukkig. Dat straalt ik uit en dat kan ik ook weer doorgeven aan anderen.'

Samenwerking

De Oude Bieb werkt goed samen met allerlei organisaties. Waaronder WIJ Groningen, het bewonersplatform, Wmo-organisatie AtHomeFirst, wijkcentrum het Dok, het Leger des Heils, de lokale bakker, supermarkt en de gemeente. De aard van de samenwerking verschilt: er worden praktische zaken geregeld (gratis brood, boodschappen, spullen uit de kringloop), gezamenlijk wijkactiviteiten georganiseerd (burendag, opschoondag), of er wordt met

Woord vooraf ►

Inleiding ►

Colofon ►

elkaar gekeken hoe de drempel naar professionele hulp verlaagd kan worden.

Soms gaat De Oude Bieb met andere organisaties de wijk in – inclusief bakfiets met gratis koffie – om inwoners te vragen wat er leeft. Samen komen ze vaak op nieuwe ideeën. Floor Oosterhoff, sociaal raadvrouw bij WIJ Groningen: ‘Los van dat alles is De Oude Bieb een plek waar mensen krachten bundelen en elkaar helpen. Moet een tuintje omgespit? Er is altijd wel iemand die wil helpen.

De balans

Tevredener dan gemiddeld

Volgens een indicatieve maatschappelijke kosten-batenanalyse¹⁰, ook op basis van input van bezoekers en vrijwilligers, wegen de baten ruimschoots op tegen de kosten. De Oude Bieb zorgt voor levenstevredenheid en -plezier, kwaliteit van leven en gezondheid van bezoekers en vrijwilligers en helpt het aantal uitkeringen en Wmo-indicaties voor begeleiding en dagbesteding verminderen. Inwoners van Lewenborg zijn ondanks de hogere armoedecijfers tevredener met hun leven dan gemiddelde Groningers¹¹.

Succesfactoren

Er zijn veel factoren die bijdragen aan het succes. Zo herkennen veel bezoekers en vrijwilligers zich in elkaars verhalen, omdat velen in vergelijkbare sociaaleconomische situaties verkeren. Iedereen wordt zonder aanzien des persoons – maar tegelijk ook individueel – gezien, en gehoord. Er is ruimte voor problemen, maar ook voor plezier. Betrokkenen vertrouwen elkaar.

10 Gemeente Groningen i.s.m. De Oude Bieb en AtHomeFirst. (2020). Indicatieve maatschappelijke kosten-batenanalyse van de Oude Bieb Lewenborg. Ongepubliceerd.

11 Procee, M. (2020). Lewenborg in cijfers. Gemeente Groningen, ongepubliceerd.

Essentieel is verder dat vrijwilligers en wijkbewoners zeggenschap hebben over de gang van zaken en zich samen eigenaar voelen van De Oude Bieb. Het is ‘voor en door’ hen, er is geen formele hiërarchie. Vrijwilligers blijven vaak jarenlang betrokken en veel bezoekers komen steeds terug. Door deze continuïteit raken vrijwilligers en bezoekers vertrouwd met elkaar.

Belangrijk is ook dat De Oude Bieb een veilige basis biedt voor ontwikkeling van mensen in kwetsbare situaties. ‘Mensen worden van passant bezoeker, van bezoeker vrijwilliger, en stromen daarna soms door naar een opleiding of werk’, zegt Eijndhoven. Ontwikkelen hoeft niet, maar bezoekers zien vrijwilligers groeien en denken soms: ‘Dat wil ik ook’. Er wordt dan gekeken wat mogelijk is.

De Oude Bieb laat zien dat je ontmoeting en solidariteit voor mensen met een smalle beurs kunt organiseren door gratis activiteiten zonder dat een tegenprestatie verlangd wordt. Daarnaast helpt een functioneel aanbod zoals een kringloopwinkel enorm, omdat het zorgt voor een constante aanloop van allerlei verschillende mensen. Kom je in De Oude Bieb, dan sta je niet meteen te boek als ‘probleemgeval’¹². Met de opbrengst uit de winkel kunnen bovendien allerlei activiteiten worden bekostigd, waarbij mensen met beperkte financiële middelen anderen kunnen ontmoeten, wat op andere plekken minder makkelijk is.

12 Engbersen, R. & Van Rest, E. (2020). Het sociaal kloppend hart. De maatschappelijke betekenis van de kringloopwinkels met een buurthuisfunctie van Schroeder van der Kolk. Utrecht: Movisie.

Woord vooraf

Inleiding

Colofon

Uitdagingen

Toch blijven er ook uitdagingen. Een daarvan is contact houden met bezoekers en vrijwilligers. Dat vraagt maatwerk en flexibiliteit. ‘Helemaal in coronatijd’, vertelt Derogee. Spontaan inlopen kan dan niet, bezoekers moeten intekenen. Dat verhoogt de drempel, waardoor mensen meer thuis blijven. Derogee belt mensen op, en kijkt naar hun behoefte. ‘Is dat wandelen? Dan gaan we wandelen!’

Een andere uitdaging is ervoor te zorgen dat er steeds ontwikkelmogelijkheden voor vrijwilligers blijven. Dat kost geld en financiering is niet altijd eenvoudig te regelen.

Eijndhoven en Oosterhoff noemen ‘huisvesting’ als uitdaging. De Oude Bieb moest begin 2021 verhuizen naar een kleiner pand dat minder centraal ligt. Dat pand is nieuw en mag je niet zelf ‘verbouwen’. Een eigen vaste plek die bezoekers en vrijwilligers met elkaar kunnen inrichten, is idealer voor de sfeer en de dynamiek.

Tot slot is de financiering een uitdaging. Vanuit de gemeente wordt De Oude Bieb gefinancierd uit verschillende budgetten: armoedebeleid, participatiegelden en gebiedsgeld. Een voorziening als dit valt niet onder accommodatiebeleid.

De gemeente heeft ervoor gezorgd dat De Oude Bieb maar één aanvraag hoeft in te dienen, niet voor ieder budget een aparte. ‘Dat past in de beweging binnen de gemeente naar meer gebiedsgericht werken: met wijkbewoners en organisaties in de wijk op maat kijken wat nodig is – en hoe dat zo eenvoudig mogelijk te regelen’, aldus Bruinewoud. De gemeente werkt aan ontschotten op financieel niveau. Maar zover is het nog niet.

Reflectie

Bonding

Verschillende inzichten uit eerdere Wij in de Wijk-casussen komen hier terug: het belang van betrokken bewoners, onderlinge (h)erkenning en veiligheid. Van een laagdrempelige plek waar inwoners samen leuke, zinvolle dingen kunnen doen zonder dat iets wordt terugverwacht.

Wat ook werkt, is dat het eigenaarschap is belegd bij wijkbewoners en vrijwilligers zelf en er tussen alle betrokkenen veel vertrouwen bestaat.

In De Oude Bieb wordt gelet op positieve onderlinge communicatie en er zijn regels vanuit gedeelde normen en waarden. Vrijwilligers worden getraind vanuit een gedeelde visie. Dat helpt verbinden. Vrijwilligers en coördinatoren dragen bij aan een positieve, veilige, uitnodigende sfeer waarin mensen zich prettig voelen. Er is aandacht voor de ontwikkeling van wensen en talenten, en mensen trekken zich aan elkaar op.

Anders dan bij eerdere casussen richt De Oude Bieb zich specifiek op wijkbewoners met een smalle beurs. De Oude Bieb sluit aan bij de wensen van deze bewoners zelf.

Bridging

De Oude Bieb zet niet actief in op het verbinden van mensen met verschillende achtergronden. De kringloopwinkel biedt mogelijkheden voor overbruggende contacten, maar daar zit geen vooropgesteld plan achter. Hoewel iedereen welkom is, vinden betrokkenen het belangrijk om te bewaken dat de huidige doelgroep zich er thuis blijft voelen. Regels, onderliggende normen en waarden

Woord vooraf ►

Inleiding ►

Colofon ►

sluiten bij hen aan. Worden daarmee groepen uitgesloten? In zeker zin wel, maar: hoe erg is dat? De Oude Bieb bereikt een groep die verder weinig wordt bereikt en dat zou ons veel waard moeten zijn. Lewenborg wordt als wijk inclusiever doordat De Oude Bieb er is!

Linking

Bij De Oude Bieb komt een deel van de wijkbewoners die niet makkelijk aanklopt bij professionele hulpverleners. 'Zij durven de stap niet te zetten of zijn eerder teleurgesteld', zegt Derogee. 'Veel vrijwilligers weten zelf hoe het is. Wij voelen het aan, gaan erover in gesprek, gaan mee naar de hulpverlening of vragen professionals bij ons te komen.'

Voor coronatijd liepen samenwerkingspartners regelmatig binnen. Spontaan, inclusief praatje aan de koffietafel, of voor een vergadering. Dat werkt: bezoekers en vrijwilligers leren professionals kennen, samenwerkingspartners komen met elkaar in gesprek. Oosterhoff: 'Mensen herkennen me. Veel vrijwilligers heb ik eerder ondersteund en weten hoe ik werk. Dat schept vertrouwen. Of bezoekers horen dat Petra (Derogee) meeging naar WIJ Groningen, met positief resultaat. Is men de drempel over, dan nemen mensen vaak zelf contact op.'

De mensen van De Oude Bieb zijn onze ogen en oren in de wijk, stellen medewerkers van WIJ Groningen en de gemeente. Oosterhoff: 'We hebben elkaar goed in beeld en weten elkaar snel te vinden. Het voelt alsof we één team vormen.'

Woord vooraf ►

Inleiding ►

Colofon ►

Colofon

Auteurs Wij in de Wijk 3:

Mellouki Cadat-Lampe, Jolinde Dermaux, Nicole Doornink,
Radboud Engbersen, Judith Jansen, Jasper van de Kamp, Tamara
Keers, Lone von Meyenfeldt, Lou Repetur, Susan de Vries.

Productie en coördinatie: Judith Jansen en Marc Engberts

Eindredactie: Marc Engberts, Dyonne van Haastert, Joke Martens

Vormgeving: ontwerp bureau Suggestie en Illusie

Downloaden: www.movisie.nl

Overname van informatie uit deze publicatie is toegestaan onder
voorwaarde van de bronvermelding: @ Movisie, kennis en aanpak
van sociale vraagstukken.

November 2021

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

VSBfonds,
iedereen doet mee

Deze publicatie is tot stand gekomen dankzij financiering van het
ministerie van VWS en VSBfonds.

Woord vooraf

Inleiding

Colofon

